

UUTISTIEDOTE EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

EMCDDA:N VUODEN 2003 VUOSIKERTOMUKSET: ERITYISEN HUOMION KOHTEENA NUORET

Huoli riskialttiiden nuorten humalahakuisen juomisen ja intensiivisen huumeiden käytön kasvusta

(22.10.2003 LISSABON/**EI JULKAISTAVAKSI ENNEN KLO. 10:00 KESKI-EUROOPAN AIKAA**).

Euroopassa kannetaan yhä lisääntyvää huolta riskialttiiden nuorten muodostaman pienen mutta merkittävän ryhmän humalahakuisen juomisen ja intensiivisen huumeiden käytön kasvusta.

Nykypäivän moninaiset ja muuttuvat huumeiden käyttötavat ovat kasvava haaste päätöksentekijöille. Nuorilla on tänä päivänä saatavilla yhä erilaisempia huumausaineita ja yhä useampi nuori käyttää niitä yhdessä alkoholin kanssa.

Näitä kysymyksiä tarkastellaan **EU:n 15 jäsenvaltion** ja **Norjan** sekä **13 EU:n jäsenyyttä hakevan ja ehdokasmaiden** ⁽¹⁾ huumetilannetta koskeissa **Vuosiraporteissa**, jotka Lissabonissa sijaitseva **Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EMCDDA)** julkaisee tänään **Strasbourgissa**. Molemmissa raporteissa keskitytään nuoriin ja nostetaan esiin ensimmäistä kertaa alkoholin käyttö laittomien huumeiden käytön rinnalla.

Tämän päivän julkaisutilaisuudessa **EMCDDA:n johtaja Georges Estievenart** totesi seuraavaa: "Viimeisen kymmenen vuoden aikana huumeiden käyttö nuorten parissa on jatkuvasti kasvanut **EU:n 15 jäsenvaltiossa**. Vaikka tilanteen tasaantumisen merkkejä onkin nähtävissä tiettyjen Länsi-Euroopan maiden keskivertonuorten huumeidenkäytössä, näyttöä ei ole näiden aineiden käytön merkittävästä vähenemisestä, ainakaan suurimpien riskiryhmien osalta".

Hän lisäsi: "**EU:n** on tehtävä paljon saavuttaakseen huumeita koskevan toimintasuunnitelmansa tavoitteet – eli vähentää huumeiden käyttöä merkittävästi alle 18 -vuotiaiden parissa vuoteen 2004 mennessä. Yksi mahdollinen vastatoimi on panostus ehkäisevään työhön riskialttiissa ryhmissä ja alueilla, missä alkoholin ja huumeiden käyttö on kaikkein intensiivisintä".

Keski- ja Itä-Euroopan (KIE) 10:ssä maassa ainakin kerran sekä alkoholia että laittomia huumausaineita käyttäneiden osuus nousi 1990-luvun lopussa. Verrattuna **EU-maihin** heroisiin, ekstaasin ja piristeiden käyttö on erityisen laajaa nuorten parissa eräissä **Keski- ja Itä-Euroopan maissa** ja mahdollisuus vakavien ongelmien kehittymiseen on suuri koko alueella. Ehkäisevän työn tarve näissä maissa on tunnistettu ja uusia koulu-, vertaisryhmä- ja yhteisöohjelmia on kehitteillä.

EU:ssa alle 20 -vuotiaiden huumekuolemien määrä on noussut jatkuvasti viimeisten kymmenen vuoden aikana, 161:stä vuonna 1990 aina 349:ään vuonna 2000 ja oli yhteensä 3 103 koko ajanjaksolla.

Keski- ja Itä-Euroopan maiden vastaavia tietoja ei ole saatavilla.

Nuoret ja alkoholin käytön uhka

Sekä EU:ssa ja Keski- ja Itä-Euroopan maissa alkoholi on nuorten yleisimmin käyttämä mielialaan vaikuttava huume, jota ei voi jättää huomioimatta kun analysoidaan huumaavien aineiden käytön vaikutuksia terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

EU:ssa 15-16 -vuotiaiden parissa tehtyjen koulututkimusten mukaan 36% (**Portugal**) 89% (**Tanska**) tutkituista ilmoittaa olleensa joskus humalassa. Humalahakuisen juomisen, eli yli viisi peräkkäistä alkoholiannosta 30 viimeisen päivän aikana nauttineiden, osuus oli nousussa 1990-luvun lopulla, erityisesti **Irlannissa** (nousu 47%–57%) ja **Norjassa** (nousu 37%–50%). Vertailukohteeksi voidaan ottaa samana ajankohtana ja saman ikäryhmän kannabista ainakin kerran käyttäneet, joiden osuus oli korkeimmillaan 35% (**Ranska**). Alkoholin käyttö on laajaa **Keski- ja Itä-Euroopan (KIE)** maissa, joissa nuoria suojaava lainvalvonta on heikkoa. Melkein jokaisessa **KIE-maassa** noin kaksi kolmasosaa 15-16 -vuotiaista myöntää olleensa humalassa ainakin kerran elämässään. "Toistuvasti juoneiden", eli vähintään 40 kertaa elämässään alkoholia nauttineiden, osuus nousi vuosien 1995 ja 1999 välillä ainakin kuudessa edellä mainituista maista. Esimerkkeinä mainittakoon **Tšekin tasavalta**, jossa nousua oli 22%:sta 41%:iin, ja **Puola** jossa nousua oli 18%:sta 26%:iin.

EU:ssa on suuria eroja siinä, miten nuoret paheksuvat alkoholinkäyttöä, mutta yleisesti ottaen voidaan sanoa, että paheksunta on suurinta etelässä ja vähäisintä pohjoisessa. Noin 80% **Italian nuorista** paheksuu alkoholin käyttöä, kun taas vastaava luku **Tanskassa** on 32%. Muiden huumaavien aineiden paheksunnassa on pienempiä eroja, esimerkiksi 15-16 -vuotiaista **kreikkalaisista** 71% ja **tanskalaisista** 90% paheksuu ekstaasin käyttöä. **Keski- ja Itä-Euroopan maissa** humaltuminen kerran viikossa herättää paheksuntaa alle 49% vastaajista **Tšekin tasavallassa**, mutta jopa yli 70% vastaajista **Virossa, Unkarissa, Latviassa, Liettuaissa ja Sloveniassa**.

Poikien huumeiden ja alkoholin käyttö vaikuttaa olevan laajempaa kuin tyttöjen. Mutta tämä ero on pienenemässä. Tytöt ovat halukkaampia käyttämään ilman reseptiä saatavia rauhoittavia aineita ja lääkkeitä tai alkoholia yhdessä "pillereiden" kanssa.

Liuttimien vaaroja aliarvioidaan usein

EMCDDA varoittaa myös siitä, että nuorten liuttimien ja "impattavien" aineiden käyttö on usein huomiotta jäänyt ongelma, jolla on suuri vaikutus kansanterveyteen.

Nämä ovat alkoholin ja kannabiksen jälkeen 15-16 -vuotiaiden yleisimmin käytettyjä aineita **EU:ssa**. Niitä käytetään eniten **Irlannissa** (22%), **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** (15%), **Kreikassa** (14%) ja **Ranskassa** (11%). Alin käyttöaste on **Portugalissa** (3%). Joissakin **Keski- ja Itä-Euroopan maissa** liuttimien käytön väitetään olevan huomattava ongelma.

Vuosien 1983 ja 2000 välillä **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** ilmoitettiin noin 1 700 liuttimien käytöstä seuranneesta kuolemantapauksesta. Tämän perusteella voidaan olettaa, että liuttimien käyttö voi olla ekstaasia ja muita valvottuja huumeita suurempi nuorten terveysriski, joskin jälkimmäisiin liittyvät kuolemantapaukset ovat saaneet enemmän julkisuutta.

Kannabiksen käytön muuttuvat tavat

Eurooppalaisten nuorten yleisimmin käyttämä huume on kannabis, vaikka sitä koskevat luvut vaihtelevat maittain. Joissakin **EU:n jäsenvaltioissa** ja **Tšekin tasavallassa** jopa noin kolmannes 15-16 -vuotiaista on kokeillut kannabista ainakin kerran: **Tanskassa** luku on 24%, **Alankomaissa** 28%, **Espanjassa** 30%, **Irlannissa** 32% ja **Yhdistyneessä kuningaskunnassa**, **Ranskassa** ja **Tšekin tasavallassa** 35%. Muissa maissa, esim. **Portugalissa** (8%), **Ruotsissa** (8%), **Kreikassa** (9%) ja **Suomessa** (10%), luvut ovat huomattavasti alhaisempia.

Maissa, joissa kannabiksen käyttö on yleisempää, suuntaukset vaikuttavat samansuuntaisilta. Mutta maissa, joissa käyttö on harvinaisempaa, kehityssuuntaus ei ole yhtä selvästi nähtävissä. Maissa, joissa kannabista yhden kerran käyttäneiden 15-16 -vuotiaiden osuus on suuri, esim. **Irlanti, Alankomaat ja Yhdistynyt**

kuningaskunta, on arvioitu tilanteen vakautuvan tai käytön jopa vähän laskevan. Syynä saattaa olla käytön ns. kylläntymispiste.

Nuorten kannabiskokeilujen todennäköisyys kasvaa voimakkaasti iän mukana. **Ranskassa** on julkaistu lukuja, joiden mukaan poikien kannabiksen käyttö kolminkertaistui 13 ikävuoden (13,8%) ja 18 ikävuoden (55,7%) välillä. Luvut osoittavat myös sen, että pojat ovat taipuvaisempia intensiiviseen kannabiksen käyttöön kuin tytöt. Esimerkiksi 13,3% **ranskalaisista** pojista ja 3,6% tytöistä käyttää kannabista intensiivisesti.

Vaikka alle 20 -vuotiaiden osuus huumeklinikoiden asiakkaista **EU:ssa** vuonna 2001 oli alle 10%, yli puolet heistä ilmoitti kannabiksen pääasialliseksi ongelmahuumeekseen.

Muiden laittomien huumeiden kirjava kuva

Ekstaasin ja amfetamiinin käyttö on yhä yleistä tiettyjen erityisryhmien, esim. juhlijoiden parissa. Tänäpä julkaistavan raportin mukaan niiden merkittävää kasvua ei ole havaittavissa **EU:n** alueella. Jos ekstaasin käyttö oli korkeimmillaan vuonna 1995 **Irlannissa, Italiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa**, tänäpä sen käytössä on havaittavissa pientä laskua. Kasvua on kuitenkin nähtävissä maissa, joissa ekstaasin käyttö on ollut harvinaisempaa, esim. **Tanskassa, Portugalissa, Suomessa, Norjassa** sekä **Keski- ja Itä-Euroopan maissa**. 15-16 -vuotiaiden ainakin kerran ekstaasia käyttäneiden osuudet on verrattain korkeita **Latviassa** (6%) ja **Tšekin tasavallassa, Liettuassa ja Sloveniassa** (4%).

Koululaisten kokaiini- ja heroiinikokeilut ovat verrattain harvinaisia EU:ssa, yleensä alle 2%, mutta yleisempiä **KIE-maissa**, joiden kärkimaa on Liettua 4,1%:llaan. Nämä kokeilut ovat yleisempiä huono-osaisten riskiryhmissä, esim. nuorten rikollisten, koulunsa keskeyttäneiden ja kodittomien nuorten parissa, jotka yleensä eivät näy koulututkimuksissa. Melkein kaikki **EU:n** jäsenvaltiot ovat huolissaan kokaiinin ja base- ja crack-kokaiinimarkkinoiden kasvusta nuorten ongelmakäyttäjien parissa, vaikka arvioitu käyttö on vielä alhaista.

Nuorten moninaisiin tarpeisiin vastaaminen

Nykyään tunnustetaan yhä selkeämmin, että huume- ja alkoholiongelmat liittyvät toisiinsa ja että nuorten huumeenkäytön mallit ovat moninaistuneet. Yleisten ehkäisevän huumetyön koulu- ja yhteisöohjelmien lisäksi **EU-maat** ovat aloittaneet sellaisten hankkeiden tukemisen, jotka on suunnattu huume- ja alkoholiongelmiin suhteen kaikkein riskialttiimmille ryhmille. Näiden hankkeiden tavoitteena on ehkäistä aineiden käyttöä parantamalla itsetuntoa ja ongelmien ratkaisukykyä sekä auttamalla ihmisiä hallitsemaan riskitilanteita, esim. elämistä ympäristössä, jossa käytetään yleisesti huumeita. **Keski- ja Itä-Euroopan maissa** tällaiset aloitteet ovat vielä harvinaisia.

Nuorten huumeidenkäyttö on usein yleisempää yksittäisillä alueilla, esim. kaupunkien huono-osailla asuinalueilla. **Irlanti, Portugali ja Yhdistynyt kuningaskunta** ovat ainoita **EU:n** jäsenvaltioita, jotka kartoittavat erityisen huono-osaista yhdyskuntaa ja tarjoavat niille erityisiä tehostettuja ehkäisevän työn ohjelmia. **Saksassa, Itävallassa ja Norjassa** on tehty arvioitu ohjelmia, joiden tarkoituksena on tunnistaa ja avustaa huumeita käyttäviä oppilaita. **Irlannissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa** on onnistuttu erityistoimenpitein pitämään oppilaita erossa huumeista. Muut ohjelmat näissä maissa sekä **Espanjassa ja Portugalissa** keskittyvät koulunsa keskeyttäneisiin. Jotta tällaiset toimenpiteet onnistuisivat, ne on arvioiden mukaan toteutettava ajoissa ja riittävän tehokkaina. Nuorille huumetikollisille suunnattuja erityisohjelmia on kehitetty **Saksassa, Suomessa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa** ja ne vaikuttavat vähentävän rikosten uusimista. Huumeiden viihdekäyttäjiin juhlimistilanteissa suunnattujen ehkäisevän työn aloitteissa käytetään usein apuna vertaisryhmän jäseniä, tarjotaan tietoa ja tarvittaessa tukea. Näitä aloitteita on tehty **Espanjassa, Ranskassa ja Alankomaissa**. Palvelulinjat ja web-sivustot voivat olla avuksi, mutta tutkimusten mukaan henkilökohtaisesti annettu tieto hyväksytään helpommin.

EMCDDA:n hallintoneuvoston puheenjohtaja Marcel Reimen totesi tänään: "Nuorten huumeidenkäyttöön liittyvät ongelmat keskittyvät yleensä erityisryhmiin ja paikallisyhteisöihin. Tätä tosiseikkaa emme saa unohtaa tarkastellessamme huumeongelman laajempia kansallisia ja eurooppalaisia ulottuvuuksia. Meidän on varmistettava, että apu suunnataan sitä kipeimmin tarvitseville."

Huomautuksia toimittajille

(¹) Tämän raportin nuorisoa koskeva luku käsittää vain Keski- ja Itä-Euroopan 10 maata (KIE-maat).

- **Vuosiraportti 2003 Euroopan unionin ja Norjan huumeongelmasta** (saatavilla EU:n 11 virallisella kielellä ja norjaksi osoitteesta <http://annualreport.emcdda.eu.int>). Katso erityisaiheita koskevat luvut: **Nuorten huumeiden ja alkoholin käyttö; sosiaalinen syrjäytyminen ja kuntouttava jälkihoito sekä julkisen kysynnän vähentämiseen liittyvä varainkäyttö** (3. luku).
- **Annual report 2003: the state of the drugs problem in the acceding and candidate countries to the European** (saatavilla englanniksi osoitteesta <http://candidates.emcdda.eu.int>). Katso erityisaiheita koskevat luvut: **Nuorten huumeiden ja alkoholin käyttö; huumeisiin liittyvät tartuntataudit; sekä kansalliset huumestrategiat** (Luvut 3 ja 4).
- Lähteinä on käytetty erityisesti nuorisoa koskevissa kysymyksissä seuraavia: Reitoxin kansalliset raportit 2002; Euroopan kouluissa tehdyt kyselytutkimukset (ESPAD) (1995 ja 1999); julkaistua ja ad hoc –tutkimustietoa; hallitusten nuorten huumeiden ja alkoholin käyttöä koskevat julkaisut (vuoteen 2003).
- **Uutistiedotteita** voi tulostaa osoitteessa http://www.emcdda.eu.int/infopoint/news_media/newsrelease.cfm
- **Euroopan kattava konferenssi**, jonka teemana on ”**Nuorten huumeiden käyttö**” järjestetään Malagassa 30-31.10 (lisätietoja saa osoitteesta <http://www.emcdda.eu.int>). EMCDDA esittelee tämän tilaisuuden yhteydessä riskialttiiden nuorten huumeidenkäyttöä koskevan uuden toimintalinjansa (<http://www.emcdda.eu.int/infopoint/publications/focus.shtml>).